

Zădărnicierea combaterii bolilor, contaminarea venerică și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA. O singură faptă, trei infracțiuni?**Ionuț-Daniel Vilceanu**

Master Științe Penale

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Rezumat: *Articolul analizează problematica reținerii concursului după caz, real sau formal (ideal), între infracțiunile de zădărnicierea combaterii bolilor, contaminarea venerică și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA. Justificarea demersului pornește de la elementele care diferențiază cele trei infracțiuni una față de cealaltă, anume noțiunile de boală infectocontagioasă și boală venerică. În contextul în care principalul criteriu de diferențiere între cele trei infracțiuni este încadrarea bolii transmise în una dintre aceste categorii, este analizată ipoteza reținerii concursului de infracțiuni în cazul transmiterii virusului HIV (virus cauzator al unei boli ce poate fi încadrată simultan în categoria bolilor infectocontagioase și venerice). Articolul analizează, în același timp, lipsurile textelor de lege incriminatoare și problematizează opțiunile legiuitorului privind neincriminarea, respectiv incriminarea unor conduite. Totodată, prezentul articol analizează eventuale alternative ale conținutului incriminărilor astfel încât dubiul să fie înlăturat.*

Cuvinte cheie: *zădărnicierea combaterii bolilor, contaminare venerică, transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit, boală infectocontagioasă, boală venerică, virusul HIV.*

Thwarting the fight against diseases, venereal contamination and the transmission of acquired immunodeficiency syndrome – AIDS. One act, three crimes?

Abstract: *The article analyzes the issue of concurrence of offenses, real or formal (ideal), between the crimes of thwarting the fight against diseases, venereal contamination and the transmission of AIDS. The justification of the approach starts from the elements that differentiate the three crimes from each other, more exactly the notions of infectious disease and venereal disease. In the context where the main criterion for differentiation between the three crimes is the classification of the transmitted disease in one of these categories, the hypothesis of retaining the concurrence of offenses in the case of transmission of the HIV virus (the virus that causes a disease that can be classified simultaneously in the category of infectious and venereal diseases). The article analyzes, at the same time, the shortcomings of the incriminating law texts and questions the legislator's options regarding the non-incrimination, respectively the incrimination of certain behaviors. At the same time, this article analyzes possible alternatives to the content of the charges so that the doubt is removed.*

Key words: *thwarting disease control, venereal contamination, transmission of AIDS, infectious disease, venereal disease, HIV virus.*

I. INTRODUCERE

Combaterea bolilor care pun în pericol sănătatea publică și, implicit, combaterea infracțiunilor contra sănătății publice este o misiune complexă care necesită o abordare multiplă, ce include măsuri preventive, educație sanitară, dar și o legislație riguroasă și o aplicare eficientă a legii. Legislația penală, ca o armă vigilentă, intervine atunci când sănătatea publică este pusă în pericol de fapte penale ce vizează transmiterea de boli infectocontagioase. De-a lungul ultimilor ani, atenția acordată acestor categorii de infracțiuni a fost una ascendentă, la baza cauzelor fiind, în mod evident, contextul pandemic. Probabil una dintre lecțiile pe care cu toții le-am putut extrage din experiența ultimilor ani este aceea că un cadru legislativ riguros, prevăzător și, totodată, adaptat nevoilor societății este nu numai o măsură de prevenție, ci un adevărat instrument de administrare a luptei împotriva răspândirii bolilor ce pun în pericol sănătatea publică.

Cu aceste scurte precizări introductive, în prezenta lucrare, vom analiza modul în care, în prezent, sunt reglementate trei dintre cele nouă infracțiuni prevăzute în capitolul V din Codul Penal – infracțiuni contra sănătății publice. Vom observa astfel că, deși experiența ultimilor ani a fost una care ne-a determinat să ne îndreptăm atenția și spre această categorie de infracțiuni, textele incriminatorii nu sunt irefutabil reglementate, existând nu numai contradicții și incertitudini, ci și posibile viduri legislative.

Astfel, în prezenta lucrare vom analiza infracțiunile de zădărnicierea combaterii bolilor, contaminarea venerică și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA. Justificarea inițierii demersului pornește de la elementele care diferențiază cele trei infracțiuni una față de cealaltă, anume noțiunile de boală infectocontagioasă și boală venerică. În contextul în care principalul criteriu de diferențiere între cele trei infracțiuni este încadrarea bolii transmise în una dintre aceste categorii, este analizată ipoteza reținerii concursului de infracțiuni în cazul transmiterii virusului HIV (virus cauzator al unei boli ce poate fi încadrată simultan în categoria bolilor infectocontagioase și venerice). Articolul analizează, în același timp, lipsurile textelor de lege incriminatorie problematizează opțiunile legiuitorului privind neincriminarea, respectiv incriminarea unor conduite. Totodată, prezentul articol analizează eventuale alternative ale conținutului incriminărilor astfel încât dubiul să fie înlăturat.

În concret, vom analiza textele de lege care reglementează fiecare dintre cele trei infracțiuni (II), insistând asupra incoerențelor și a folosirii impropriei a termenilor de către legiuitor, ulterior vom analiza ipotezele de fapt susceptibile de o încadrare juridică sub forma concursului între cele trei infracțiuni analizate (III), vom ridica câteva întrebări (retorice?) punctuale (IV), iar în final ne vom concentra asupra concluziilor (V) la care vom ajunge în cadrul prezentei lucrări.

II. ANALIZA TEXTELOR DE LEGE

1. Zădărnicierea combaterii bolilor – art. 352 C.pen.

În prezent, infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor se prezintă astfel cum aceasta a fost modificată în contextul pandemiei prin O.U.G. 28/2020¹. Aceste modificări au

---

¹ Publicată în M.Of., Partea I, nr. 228 din 20 martie 2020.

fost analizate în doctrină² încă de la momentul intrării în vigoare a actului normativ: „art. 352 C.pen. este completat, **printr-un alin. (1)** cu o nouă incriminare ce se referă la „nerespectarea măsurilor de carantină sau de spitalizare dispuse pentru prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase”; **varianta inițială** a infracțiunii, alin. (1) al fostului art. 352 (Nerespectarea măsurilor privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, dacă fapta a avut ca urmare răspândirea unei asemenea boli), **devine alin. (2)**, singura modificare fiind dată de majorarea limitelor pedepselor (de la 6 luni la 2 ani sau amenda în incriminarea anterioară – de la unu la 5 ani în varianta actuală); **la alin (3)** al articolului este incriminată „transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală”; această variantă reprezintă, la rândul ei, o incriminare nouă; **la alin (4)** este incriminată fapta din culpă raportată la varianta tip inițială a infracțiunii (actualul alin. 2), singura modificare fiind creșterea cuantumului pedepselor (de la o lună la 6 luni sau amenda în incriminarea anterioară – de la 6 luni la 3 ani sau amenda în varianta actuală); **alineatele (5), (6) și (7)** reprezintă variante agravate pentru toate variantele anterioare, având drept caracteristică producerea unui rezultat mai grav, respectiv vătămarea corporală sau decesul mai multor persoane; **la alin. (8)** este sancționată tentativa prin raportare la alin. (3); **alin. (9)** definește noțiunea de carantină”.

În consecință, observăm că modificările au fost substanțiale (incriminarea având anterior două alineate, iar în prezent se „bucură” de nouă alineate), iar aceste modificări au presupus pe de o parte **incriminări noi** [alin. (1), alin. (3)], alături de incriminarea unor **variante agravate** [alineatele (5), (6) și (7)], iar pe de altă parte **agravarea** constând în creșterea cuantumului pedepselor [alin. (4)]. În plus față de conținutul anterior al infracțiunii, legiuitorul delegat a prevăzut în cadrul ultimului alineat și o **definiție** a noțiunii de „carantină” în cadrul alin. (9).

În economia prezentei lucrări, relevantă este incriminarea prevăzută în art. 352 alin. (3) C.pen. constând în „transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală”. În mod evident, se ridică întrebarea: ce înțelegem prin boală infectocontagioasă? Tot în mod evident, răspunsul ar trebui să fie dictat de reglementări legale în care să se prevadă liste cuprinzând aceste boli (de preferat, exhaustive în contextul în care de apartenența sau nu a unei astfel de boli la acea listă depinde caracterul penal al unei fapte). În prezent, există o astfel de listă există³. Parcurgând această listă, observăm că regăsim printre aceste boli infectocontagioase sifilisul și infecția HIV.

În același sens s-a exprimat și doctrina penală, aducându-se în prim plan asemănările dintre cele trei incriminări: „La alin. (3) apare o infracțiune nouă „transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală”. Practic, prin această incriminare, sancționarea punctuală a transmiterii unor boli,

² A se vedea V. Cioclei, O perspectivă critică asupra modificărilor și completărilor aduse Codului penal prin O.U.G. nr. 28/2020 sau Un exemplu de politică penală care confirmă zicala: "și drumul spre iad este pavat cu bune intenții", p. 4, disponibil pe https://drept.unibuc.ro/documente/dyn_img/aubd/Valerian%20Cioclei%20%20perspectiv%C4%83%20critic%C4%83%20asupra%20modific%C4%83rilor%20%20C8%99i%20complet%C4%83rilor%20Codului%20penal%20prin%20%20rev.pdf.

³ A se vedea H.G. 423/2020, Anexa II, Bolile infectocontagioase din grupa A, disponibil pe <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/226159>.

precum Contaminarea venerică - art. 353 C.pen. și Transmiterea sindromului imunodeficientar dobândit - art. 354 C.pen., se „extinde” la toate maladiile infectocontagioase. Numitorul comun al celor trei infracțiuni îl reprezintă elementul material transmiterea bolii”⁴.

Astfel, cel puțin în aparență și sub rezerva analizei pe care urmează să o realizăm, transmiterea, prin orice mijloace, a virusului HIV care cauzează boala SIDA sau a bacteriei *Treponema pallidum* care cauzează boala sifilis de către o persoană care știe că suferă de această boală întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 352 alin. (2) C.pen.

Doctrina⁵ s-a exprimat cu privire la această variantă a infracțiunii, apreciind că: *„Spre deosebire de celelalte două forme, în acest caz subiectul activ este special, reprezentat de persoana care este infectată. Ipoteza în care persoana crede că este infectată, dar acest lucru nu este adevărat, însă încearcă să transmită mai departe direct infecția, nu este aptă să producă rezultatul, respectiv transmiterea, care trebui înțeleasă ca infectarea în mod direct a unei persoane care anterior nu era infectată. În acest caz, fapta va fi calificată drept tentativă idonee [incriminată de art. 352 alin. (9) C.pen.], dacă mijloacele de transmitere sunt apte să realizeze transmiterea. Soluția subiectului activ special este, în opinia noastră, discutabilă, întrucât o persoană neinfectată poate să transmită intenționat o boală și prin intermediul unui obiect obținut de la o persoană infectată (e.g. în cazul coronavirusului). În această ipoteză, însă, alin. (3) nu poate fi aplicat, întrucât persoana trebuie să fie infectată (condiție peste care se suprapune și necesitatea ca autorul să știe că este infectat). În același timp, dacă transmiterea de obiecte nu este interzisă ca măsură de carantină, de prevenire sau combatere a bolilor infectocontagioase, fapta nu va atrage aplicabilitatea art. 352 C.pen., urmând a fi încadrată ca infracțiune contra persoanei”.*

Legiuitorul nu a fost suficient de explicit în momentul în care a redactat textul de lege incriminator prevăzând drept incriminare „transmiterea unei boli infectocontagioase”, în contextul în care, de fapt, ceea ce se transmite este agentul patogen (virus, bacterie, parazit) care duce la apariția bolii infectocontagioase. De altfel, distincția capătă o importanță deosebită cu precădere în privința transmiterii virusului HIV. În acest caz, ceea ce se transmite este virusul HIV, iar boala este denumită sindromul imunodeficienței umane dobândite – SIDA, diferența de timp dintre transmiterea virusului și apariția bolii efective poate fi una foarte îndelungată, boala putând apărea la distanță de 10-15 ani de la transmiterea virusului. În mod evident, ceea ce s-a dorit a se incrimina nu este apariția bolii efective, ci a virusului care duce la apariția bolii, în condițiile în care, din păcate, apariția bolii la un moment dat ulterior este aproape inevitabilă. Această precizare este importantă deoarece infracțiunea este considerată săvârșită încă de la momentul transmiterii virusului, iar nu la momentul apariției bolii (moment în care se poate afirma că boala a fost transmisă). Cu toate acestea, în ciuda acestei „evidențe”, în practica judiciară⁶ s-a reținut că, în ipoteza în care s-a transmis doar virusul HIV, iar nu s-a instalat boala SIDA, suntem în prezența unei tentative la infracțiunea prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen.: *„În forma prevăzută de alin.*

⁴ A se vedea V. Cioclei, op.cit., p. 6.

⁵ A se vedea G.-A. Lazăr, Modificările propuse pentru modificarea Codului Penal în vederea combaterii răspândirii coronavirusului, disponibil pe https://drept.unibuc.ro/documente/dyn_img/aubd/George-Alexandru%20Laza%cc%86r%20Modific%4%83rile%20aduse%20Codului%20Penal%20prin%20Ordonan%c8%9ba%20de%20Urgen%c8%9b%c4%83.pdf.

⁶ C.Ap. Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, hotărârea penală nr. 151/2024 din 21.03.2024, disponibilă pe <https://www.rejust.ro/juris/ded272848>.

(1) al art. 354 Cod penal, infracțiunea se comite de către subiectul activ, cu intenție directă sau cu intenție indirectă. În concret, în sarcina inculpatului se reține intenția indirectă. Faptul că subiectul pasiv a acceptat să întrețină raporturi sexuale neprotejate cu subiectul activ contaminat nu reprezintă o cauză exoneratoare de răspundere penală, întrucât fapta aduce atingere intereselor generale ocrotite de lege, iar nu doar intereselor individuale. Urmarea imediată a faptei presupune transmiterea, prin întreținere de raporturi și acte sexuale neprotejate, a Sindromului Imunodeficiar dobândit - SIDA și nu doar a virusului HIV. În măsura în care nu se constată transmiterea prin raporturi și acte sexuale neprotejate a SIDA, fapta rămâne în stadiu de tentativă". Deși nu putem critica o astfel de interpretare a instanțelor de judecată, având în vedere modul profund defectuos în care legiuitorul a dorit să redacteze textul incriminator, nu putem să nu observăm consecințele practice cel puțin inechitabile pe care interpretarea strictă a noțiunilor o oferă. Astfel, având în vedere că instalarea bolii SIDA se situează, în marea majoritate a cazurilor, la ani distanță față de infectarea cu virusul HIV, instanțele ar trebui să pronunțe, în cvasimajoritatea cazurilor, soluții în forma tentantă a acestei infracțiuni. Am putea asemăna ipoteza, fără prea mari șanse însă, cu cea a infracțiunilor progresive. Cu toate acestea, nu suntem în prezența unor infracțiuni distincte incriminate (deși, probabil, ar putea fi aceasta una dintre soluții), iar, în plus, eventualitatea intervenirii bolii SIDA ulterior infectării cu virusul HIV este foarte mare. În consecință, reținerea formei tentante sau consumate depinzând de momentul în care hotărârea judecătorească definitivă este pronunțată, în condițiile în care apariția bolii este de multe ori inevitabilă, nu poate fi considerată ca fiind o abordare echitabilă. Astfel cum am precizat, ipoteza pare a fi asemănătoare reținerii inițiale în sarcina inculpatului a infracțiunii de loviri sau alte violențe, ulterior schimbându-se încadrarea juridică în vătămare corporală, pronunțându-se o hotărâre judecătorească definitivă împotriva inculpatului în privința acestei din urmă infracțiuni. În cazul în care, la distanță de o lună de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, persoana vătămată decedează ca urmare a loviturilor aplicate de către inculpat, în sarcina acestuia nu s-ar putea reține o altă infracțiune (loviri sau vătămări cauzatoare de moarte), hotărârea judecătorească de condamnare rămânând definitivă. Și în ipoteza avută în discuție, dacă se va pronunța o hotărâre judecătorească de condamnare la transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA în formă tentantă, iar ulterior persoana vătămată dezvoltă boala SIDA, în privința inculpatului nu s-ar putea repercuta această urmare în sensul reținerii formei consumate (hotărârea de condamnare la tentativă fiind definitivă). Consider că în privința infracțiunilor progresive soluția își găsește explicația în aceea că rezultatul mai grav ulterior nu se poate prevedea, însă, în ipoteza transmiterii virusului HIV, se poate întrevădea instalarea bolii. Astfel, consider neinspirată opțiunea legiuitorului de a incrimina transmiterea bolii, iar nu a virusului HIV, încadrarea juridică corectă depinzând de momente mult ulterioare (dar previzibile sau chiar evidente) săvârșirii elementului material.

2. Contaminarea venerică – art. 353 C.pen.

De asemenea, această incriminare a avut o evoluție diferită de-a lungul timpului. În doctrină⁷, s-au semnalat în mod corect aceste diferențe: „Comparând textul incriminator

⁷ A se vedea V. Dobrinoiu, Noul Cod penal comentat, disponibil pe <https://sintact.ro/#/commentary/587224303/1/dobrinoiu->

din noul Cod penal cu cel corespondent din Codul penal anterior, constatăm faptul că noul text incriminator cuprinde mai multe schimbări. În primul rând, trebuie menționat că fapta de transmitere a sindromului imunodeficiar a fost desprinsă din norma de incriminare anterioară. Soluția incriminării distincte a celor două fapte –contaminarea venerică și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – a fost necesară pentru că trebuie făcută distincția între contaminarea venerică și transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA – de către o persoană care știe că suferă de această boală față de transmiterea acestui sindrom, prin orice mijloace, de o altă persoană decât cea care suferă de această boală, deoarece, în acest din urmă caz, suntem în prezența unei infracțiuni mult mai grave decât prima. O altă modificare se referă la simplificarea expresiei prin care este precizat modul de transmitere a bolii venerice, exprimarea din noul Cod penal fiind mai concisă decât cea anterioară. Astfel, expresia „prin raport sexual sau alte acte sexuale” a luat locul expresiei „prin raport sexual, prin relații sexuale între persoane de același sex sau prin acte de perversiune sexuală”. De asemenea, limitele speciale ale pedepsei au fost reduse, fapta fiind sancționată nu cu o pedeapsă de la unu la 5 ani, cum era în Codul penal anterior, ci cu o pedeapsă de la 6 luni la 3 ani. În caz de situație tranzitorie, urmează să se aplice prevederile noului Cod penal, deoarece sunt mai favorabile decât cele corespondente cuprinse în Codul penal anterior”.

În concret, în prezent, infracțiunea constă în „transmiterea unei boli venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală”. O prima constatare este aceea că, în cazul acestei infracțiuni, legiuitorul a dorit să incrimineze transmiterea unei boli venerice, spre deosebire de art. 352 alin. (3) C.pen. unde incriminată a fost transmiterea unei boli infectocontagioase. Se ridică astfel următoarea întrebare: ce înseamnă boală venerică și care este diferența dintre aceasta și o boală infectocontagioasă?

Potrivit World Health Organization, „mai mult de 30 de bacterii, virusuri și paraziți diferiți sunt cunoscuți a fi transmiși prin contact sexual, inclusiv sex vaginal, anal și oral. Unele infecții cu transmitere sexuală pot fi, de asemenea, transmise de la mamă la copil în timpul sarcinii, nașterii și alăptării. Opt agenți patogeni sunt legați de cea mai mare incidență a infecțiilor cu transmitere sexuală. Dintre acestea, 4 sunt în prezent vindecabile: sifilis, gonoree, chlamydia și trichomoniasis. Celelalte 4 sunt infecții virale: hepatita B, virusul herpes simplex (HSV), HIV și papilomavirusul uman (HPV)”⁸. În concret, prin boli venerice înțelegem acele boli cauzate de agenți patogeni transmiși prin contact sexual, iar cele mai cunoscute și, din păcate, răspândite sunt: sifilis, SIDA- HIV (aceste două boli regăsindu-se și pe lista bolilor infectocontagioase), gonoree, chlamydia, hepatita B, herpesul genital și virusul HPV. În mod evident, toate aceste boli sunt în același timp atât venerice (transmițându-se prin contact sexual), cât și infectocontagioase (tocmai prin aceea că sunt susceptibile de a fi transmise de la o persoană la alta). Relația dintre bolile infectocontagioase și cele venerice este aceea de întreg-parte, bolile venerice fiind o parte din marea categorie a bolilor infectocontagioase (pe lângă cele venerice, existând, de pildă,

---

[vasilecolectivnoulcodpenalcomentatdin28feb2014universuljuridic?keyword=contaminarea%20veneric%C4%83%20&cm=SREST](https://www.sintact.ro) (www.sintact.ro).

⁸ A se vedea World Health Organization, Infecții cu transmitere sexuală (ITS), disponibil pe [https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-\(stis\)](https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-(stis)).

și boli contagioase ce au la bază infecții respiratorii). În același sens s-a exprimat și doctrina⁹ de specialitate juridică: „*prin boală venerică (din latinescul Venus/Veneris – zeița amorului) se înțelege acea boală infecțioasă care se răspândește, de regulă, prin contact sexual (B.T.S. – boli cu transmisie sexuală)*”.

O a doua constatare este aceea că s-a prevăzut transmiterea acestor boli venerice prin raporturi sexuale sau alte acte sexuale. Se ridică astfel o altă întrebare: care este încadrarea juridică în cazul transmiterii acestor boli venerice altfel decât prin intermediul unor raporturi sexuale sau acte sexuale? Desigur, fiind în prezența unor boli venerice, în majoritatea cazurilor, acestea sunt transmise printr-un contact sexual, însă există ipoteze multiple în care acestea sunt transmise, cu știință, de către o persoană care are cunoștință că suferă de această boală, altfel decât printr-un contact sexual: prin folosirea unei injecții infectate în prealabil cu sângele contaminat sau prin folosirea unor obiecte de uz personal contaminate. Deși legiuitorul a dorit să acopere aceste ipoteze, sperăm, prin sintagma „alte acte sexuale”, există posibilitatea transmiterii acestor agenți patogeni și altfel decât prin acte sexuale. De altfel, astfel cum am arătat anterior, doctrina¹⁰, în contextul explicării termenului de boală venerică a folosit termenul „de regulă” atunci când a prevăzut de bolile venerice se transmit prin contact sexual. De pildă, în ipoteza în care o persoană care are cunoștință că suferă de sifilis și având o rană, o ulceratie deschisă, atinge o altă persoană care de asemenea deține o rană deschisă și transmite agentul patogen. Având în vedere că sifilisul poate fi transmis chiar și cutanat, în ciuda metodelor de prevenție precum utilizarea prezervativului, ne întrebăm care va fi încadrarea în această ipoteză, în condițiile în care nu am putea să ne aflăm pe textul de lege al art. 353, nefiind în prezența unui raport sexual sau a unui act sexual. În ceea ce mă privește, consider că este inoportună folosirea de către legiuitor a acestor sintagme, acestea fiind de natură să limiteze incidența textului de lege în mod nejustificat. Probabil dorința legiuitorului a fost aceea de a explicita noțiunea de boală venerică, făcând astfel uz de modalitățile obișnuite prin care o astfel de boală este transmisă, însă, indiferent care ar fi fost rațiunile din spatele acestei opțiuni, sunt de părere că acestea nu servesc rolului textului de lege, fiind în prezența unei infracțiuni incriminate în capitolul V (infracțiuni contra sănătății publice). De asemenea, în concordanță cu cele exprimate anterior, doctrina¹¹ a prevăzut nu va exista infracțiune în ipoteza în care transmiterea bolii venerice se face altfel decât prin contact sexual: „*condiția atașată elementului material este ca transmiterea să se facă prin raport sexual sau alte acte sexuale. Dacă îmbolnăvirea are loc pe altă cale (contact cu sângele infectat, de la mamă la făt etc.) nu există infracțiune*”.

O problemă ridicată în practica judiciară¹² a fost aceea a identificării persoanei care a transmis agentul patogen în contextul în care, în urma efectuării expertizelor medico-legale, se constată că ambele persoane suferă de boala respectivă: „*prin rezoluția Parchetului de pe lângă Tribunalul Dolj s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a lui B.F. pentru infracțiunile de viol, lipsire de libertate în mod ilegal și contaminare venerică. Pentru a adopta această soluție, procurorul a reținut că, la 20 iulie 1994, partea vătămată B.V., la acea dată minoră, fiind agresată fizic de tatăl său, a fugit de acasă, l-a cunoscut ulterior pe B.F., cu care, în intenția de a se căsători, a locuit timp de două săptămâni la domiciliul*

⁹ A se vedea V. Cioclei/L. Lefterache în Codul penal, comentarii pe articole, ed. C. H. Beck, 2014, București, p. 770.

¹⁰ Idem.

¹¹ Idem.

¹² Tb. Dolj, decizia penală nr. 846 din 17 octombrie 2003, dosar nr. 5170/2005.

părinților acestuia din comuna Lipov, județul Dolj. S-a mai reținut că atât B.F. cât și partea vătămată erau bolnavi de sifilis și nu s-a putut stabili care dintre ei a transmis celuilalt boala venerică. Plângerea formulată împotriva soluției a fost respinsă”. În prezent însă, stadiul dezvoltării științifice permite identificarea persoanei de la care a fost transmis agentul patogen. În același sens s-a exprimat și doctrina juridică, (ce-i drept cu privire la transmiterea virusului SARS-CoV-2, însă am putea afirma că această posibilitate oferită de știință poate fi extinsă cu siguranță și cu privire la alți agenți patogeni): „prin întrebuintarea tehnicilor de biologie moleculară, mai ales a secvențierii, expertiza genetică poate ajuta la recapitularea istoricului răspândirii bolii, putând de-asemena să contribuie și la actul de justiție. Cu toate acestea, reiterăm ideea expusă cu o altă ocazie (D.-V. Leordean, M. Suian, D. Ureche, op. cit., pp. 22-23), anume că expertiza genetică trebuie interpretată împreună cu alte probe – traseul suspectilor, istoric de călătorie etc.”¹³. Un alt autor¹⁴ s-a exprimat, de asemenea, în această privință, susținând: „sunt de acord că o astfel de expertiză va fi necesară. Ea poate confirma o identitate genetică (inclusiv sub aspectul mutațiilor suferite), între virusul „purat” de suspect și cel identificat la persoana infectată. Rămâne de văzut dacă o astfel de expertiză ar putea să ofere date certe și cu privire la „trasabilitatea” virusului (am serioase rezerve în acest sens)”.

De asemenea, în practica judiciară¹⁵, s-a făcut o analiză a impactului pe care mențiunea „de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală” o are în ceea ce privește tipicitatea infracțiunii. Astfel, cu prilejul judecării unei contestații împotriva soluției de clasare sub aspectul comiterii infracțiunii de zădărnicierea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3) C.pen., dispuse în temeiul art. 16 alin. 1 lit. b) teza I C.proc.pen., judecătorul de cameră preliminară a statuat că: „în măsura în care intimata a contactat virusul, a întreținut acte de natură sexuală cu petentul iar ulterior a avut suspiciuni cu privire la contactarea virusului HPV urmare a unui contact sexual cu o altă persoană, fapta nu ar fi prevăzută de legea penală, aceasta presupunând ca subiectul activ să știe că este infectat la momentul transmiterii. Pe de altă parte, dacă petenta a întreținut acte de natură sexuală cu petentul ulterior apariției suspiciunilor pe care le-a împărtășit și petentului, fapta nu ar fi prevăzută de legea penală, petentul fiind informat cu privire la riscul la care se expune și făcând un act de dispoziție cu privire la propria integritate fizică”. Consider că, această speță ridică o problemă cu privire la încadrarea juridică a faptei reținută încă de la început de către procuror. În condițiile în care virusul HPV este considerat o boală cu transmitere sexuală, fiind în prezent, din păcate, una dintre cele mai răspândite boli venerice, ne punem întrebarea: de ce s-a reținut în această speță infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor în varianta prevăzută la alin. (3) constând în transmiterea unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală, iar nu infracțiunea de contaminare venerică constând în transmiterea unei boli venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală. Oare nu a dorit legiuitorul ca infracțiunea de contaminare venerică să fie una specială față de zădărnicierea combaterii bolilor? Oare nu se mulează mai bine pe situația de fapt o încadrare costând în

¹³ A se vedea G. Zlati, D.-V. Leordean, Infracțiunea privind zădărnicierea combaterii bolilor (art. 352 Cod penal). Despre înțelegerea textului de incriminare și posibilitatea efectuării unei expertize genetice, disponibil pe <https://www.penalmente.eu/2020/03/17/raspandirea-bolilor/#D>.

¹⁴ A se vedea V. Cioclei, op.cit., p. 7.

¹⁵ Jud. Sectorului 1 București, încheiere finală (dezinvestire) din 13.12.2021, disponibil pe <https://www.rejust.ro/juris/982727335>.

transmiterea unei boli venerice (virusul HPV) decât o încadrare generală constând în transmiterea unei boli infectocontagioase (virusul HPV putând fi considerat o boală infectocontagioasă, dar care se transmite, de obicei, prin contact sexual)? În ceea ce privește rațiunea judecătorului de cameră preliminară, consider că aceasta este una parțial corectă. Nuanța constă în asimilarea de către judecător, în mod eronat, a suspiciunii că o persoană suferă de o boală cu aceeași cunoștință că suferă de o boală. Sunt de părere că, astfel cum se prezintă textul de lege, prin sintagma „știe că suferă de această boală” din textul incriminator al infracțiunii de zădărnicierea combaterii bolilor, respectiv „știe că suferă de o astfel de boală” din textul incriminator al infracțiunii de contaminare venerică, legiuitorul nu a dorit să fie sancționate și acțiunile având la bază simple suspiciuni ale unei persoane. Într-adevăr, nu consider că este necesară în toate situațiile ca această cunoștință că suferă de o boală să fie bazată pe analize medicale, însă atitudinea persoanei care transmite boala trebuie să aibă la bază elemente obiective, simptome evidente care să indice existența unei boli infectocontagioase/venerice.

Menționez că în prezenta lucrare (*infra*, p. 29) îmi voi exprima punctul de vedere cu privire la legăturile dintre aceste două infracțiuni (alături de infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficient dobândit - SIDA) și la posibilitatea reținerii concursului de infracțiuni între acestea, separat de opiniile reținute în jurisprudență. Cu toate acestea, cu titlu preliminar, îmi exprim opinia în sensul greșitei opțiuni a organelor judiciare de a încadra juridic situația de fapt prin ignorarea completă a textului de lege expres oferit de către legiuitor pentru ipoteza transmiterii unei boli venerice. Organele judiciare ar fi putut reține, eventual, un concurs de infracțiuni între zădărnicierea combaterii bolilor în varianta prevăzută la alin. (3) și infracțiunea de contaminare venerică (aceasta în ipoteza în care nu ar fi optat doar pentru reținerea infracțiunii de contaminare venerică).

3. Transmiterea sindromului imunodeficient dobândit – SIDA – art. 354 C.pen.

Și în ceea ce privește această infracțiune, putem afirma că textele de lege care o prevedeau au suferit modificări însemnate. Astfel, literatura de specialitate¹⁶ a fost receptivă la aceste schimbări, în mod corect susținându-se: „*Comparând textul incriminator din noul Cod penal cu cel corespondent din Codul penal anterior, constatăm faptul că noul text incriminator este mult mai complex, fiind aduse mai multe schimbări. Așa cum am mai arătat, transmiterea sindromului imunodeficient – SIDA – a fost detașată din vechea normă de incriminare și a fost creată o normă specială (art. 354 C. pen.), întrucât această faptă este considerată mult mai gravă decât celelalte fapte prin care se transmit boli venerice. Conținutul legal anterior avea alocat un singur alineat în cadrul art. 309 Cod penal anterior, conform căruia transmiterea sindromului imunodeficient dobândit – SIDA – de către o persoană care știe că suferă de această boală se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani. Art. 354 din noul Cod penal alocă încă patru alineate, în care sunt prevăzute trei variante infracționale și incriminarea tentativei. De asemenea, în ceea ce privește varianta corespondentă celei din Codul penal anterior, limitele speciale ale pedepsei au fost reduse, fapta fiind sancționată nu cu o pedeapsă de la 5 la 15 ani, ci cu o pedeapsă de la 3 la 10 ani.*

¹⁶ A se vedea V. Dobrinoiu, Noul Cod penal comentat, disponibil pe <https://sintact.ro/#/commentary/587214176/1/dobrinoiuvasilecolectivnoulcodpenalcomentatdin1oct2012uni-versuljuridic?keyword=transmiterea%20sindromului%20imunodeficient%20dobandit&cm=SREST>.

În caz de situație tranzitorie, urmează să se aplice prevederile noului Cod penal, deoarece sunt mai favorabile decât cele cuprinse în Codul penal anterior.

În cadrul acestui text de lege, se incriminează, în cadrul alin. (1) „transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficient dobândit - SIDA - de către o persoană care știe că suferă de această boală”. Observăm că, de această dată, legiuitorul a incriminat transmiterea în mod special a unui anumit agent patogen (virusul HIV), agent patogen care conduce la apariția bolii SIDA. Reiteriez aceeași lipsă de diligență a legiuitorului privind termenii folosiți, ceea ce se incriminează fiind transmiterea virusului HIV, iar nu transmiterea bolii. O altfel de interpretare ar fi împotriva logicii incriminării, în condițiile în care între momentul transmiterii virusului (moment pe care, de altfel, îl vom considera ca fiind momentul săvârșirii infracțiunii) și momentul apariției boli pot trece perioade îndelungate cauzate de perioada de latență a virusului, moment în care acesta se multiplică necontrolat.

Observăm că, de această dată, legiuitorul a prevăzut că este incriminată transmiterea „prin orice mijloace” a virusului, nelimitându-se la transmiterea prin raport sexual sau acte sexuale, astfel cum a făcut-o în cazul infracțiunii prevăzute la art. 353 – contaminarea venerică. În mod evident, este binevenită o astfel de precizare, dar aceasta nu face decât să demonstreze, din păcate, o inconsecvență a legiuitorului în incriminarea unor infracțiuni în care se sancționează transmiterea unor agenți patogeni care produc aceeași categorie de boli: boli infectocontagioase și, în același timp, boli venerice. Atât boala SIDA, cât și alte boli care se încadrează pe textul de la art. 353 C.pen. sunt boli venerice, iar unele dintre acestea pot fi transmise și altfel decât prin intermediul unui contact sexual (putem oferi aceeași exemplu: sifilisul, boală venerică, poate fi transmis atât prin contact sexual, cât și prin transfuzii de sânge, prin contact cu ulceratii deschise mutuale, cât și prin contact cutanat).

În privința acestei infracțiuni, în mod corect, în doctrină¹⁷ s-a apreciat că: „*elementul material al infracțiunii constă în transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficient dobândit. În cazul variantei tip prevăzută la alin. (1), unde subiectul activ este circumstanțiat, respectiv o persoană care știe că suferă de SIDA, transmiterea este posibilă atât prin contact sexual, cât și în alt mod, cum ar fi spre exemplu, utilizarea în comun de către autor și victimă a unui echipament de injectare (ac, seringă), în cazul injectării drogurilor*”. De asemenea, doctrina¹⁸ penală a ridicat o problemă serioasă privind transmiterea virusului de la mamă la făt, plecând de la premisa că este cunoscută posibilitatea ca o femeie gravidă infectată să poată transmite virusul fătului, înainte sau în timpul nașterii, precum și ulterior, prin alăptare: „*în cazul în care femeia gravidă știe că este infectată cu HIV, ea poate recurge la un tratament medical prin care șansele de transmitere a infecției se reduc semnificativ. În ipoteza în care femeia gravidă se știe infectată și nu recurge la un tratament prin care să limiteze riscurile infectării copilului, teoretic, ea poate răspunde penal potrivit articolului în discuție, dacă infecția a fost transmisă. Legiuitorul folosește expresia orice mijloace, fără vreo excepție, iar unde legea nu distinge, nu pot opera distincții. Cu toate acestea, practic, este greu de presupus, în astfel de cazuri, că fapta se comite cu vinovăție. Cel mai probabil, lipsa instruirii și (sau) dorința de a avea un copil ar fi de natură să ducă la ignorarea pericolului și, ca atare, la lipsa vinovăției. În ipoteza în care femeia gravidă infectată recurge la tratamentul medical, dar virusul este totuși transmis, se va constata lipsa intenției. În acest sens, chiar dacă s-ar admite că femeia însărcinată prevede*

¹⁷ A se vedea V. Cioclei/L. Lefterache, op. cit., pp. 771-772.

¹⁸ Idem.

posibilitatea îmbolnăvirii fătului, este evidentă că ea nu o acceptă, ci, prin tratament, speră că nu se va produce. Astfel, chiar dacă s-ar admite că fapta este comisă din culpă, ea nu va reprezenta infracțiune, deoarece culpa este incriminată numai prin raportare la alin. (2)”.

În cadrul alin. (2), este incriminată „transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficient dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)”. Urmărind limitele de pedeapsă, această variantă este o variantă agravată a infracțiunii, motivele acestei opțiuni a legiuitorului nefiind însă atât de evidente. De altfel, nici exprimarea legiuitorului nu este una fericită. Ce înțelegem prin „o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)”? Doctrina¹⁹ s-a exprimat în acest sens, în mod corect, susținând că: „interpretând exact dispozițiile legale în această privință (care impun ca persoana să nu sufere sau să nu știe că suferă de boală), subiect activ poate fi și o persoană care suferă de această boală, dar care nu cunoaște încă faptul că este infectată și care, prin orice mijloace, a transmis boala altei persoane (de exemplu, prin înțeparea cu o seringă despre care știa că fusese folosită de o persoană infectată)”.

De principiu, ar trebui să înțelegem că este considerată mai gravă transmiterea virusului HIV de către altcineva (oricine altcineva?) decât cel care este infectat cu virusul. De asemenea, doctrina²⁰ s-a exprimat în acest sens, căutând argumentele care au stat la baza acestei opțiuni a legiuitorului: „subiectul activ calificat reprezintă motivul incriminării distincte și mai grave a acestei fapte. Dacă în legislația anterioară persoana care nu suferea de această boală și care o transmitea altora nu putea fi sancționată, de vreme ce nu îndeplinea condiția necesară pentru existența autorului infracțiunii, în noul Cod penal sunt avute în vedere toate situațiile de transmitere, cu intenție, a acestei maladii. Se face distincție între fapta săvârșită de persoana care știe că suferă de această boală și altă persoană, iar tratamentul sancționator este mai aspru în cazul în care persoana care nu este infectată săvârșește fapta. Sancțiunea mai blândă a legii penale față de autorul infracțiunii care suferă de afecțiunea menționată se justifică prin înțelegerea situației speciale în care se află acesta, care îi poate determina anumite reacții ce îl fac să acționeze nesăbuit”.

Lăsând la o parte rațiunile legiuitorului din spatele textelor de lege, constatăm că, în această variantă, transmiterea se poate realiza oricum, însă nu direct, printr-un raport sexual sau alt act sexual, ci prin orice alte mijloace. De exemplu, o persoană care are drept ocupație realizarea de tatuaje și care, cu știință, folosește acele cu care a tatuat anterior o persoană infectată cu virusul HIV se va încadra pe această variantă agravată a infracțiunii. Literatura de specialitate²¹, aplecându-se asupra acestei variante, a apreciat că: „în varianta agravată, unde subiectul activ este o persoană care nu suferă de SIDA și, ca atare, contaminarea pe cale sexuală nu este posibilă, transmiterea se poate realiza în orice alt mod: prin transfuzie sanguină, prin utilizarea unor echipamente sau instrumente contaminate care intră în contact cu sângele victimei etc. Aceste modalități concrete de realizare a elementului material sunt valabile și în cazul faptei comise din culpă. Tot la varianta din culpă pot fi avute în vedere și acele proceduri care permit pătrunderea fluidelor altei persoane în corpul victimei, dacă echipamentul utilizat nu este steril (tatuaj, piercing etc.)”.

În consecință, ceea ce rezultă din analiza acestor 3 infracțiuni (zădărnicierea combaterii bolilor, contaminarea venerică și transmiterea sindromului imunodeficient

¹⁹ A se vedea R. Răducanu în Noul Cod penal, comentarii pe articole, ed. Hamangiu, 2014, București, p. 549.

²⁰ *Ibidem*, pp. 549-550.

²¹ A se vedea V. Cioclei/L. Lefterache, op. cit., pp. 771-772.

dobândit) este că legiuitorul a ales să incrimineze, pe rând, transmiterea unei boli infectocontagioase, a unei boli venerice și, în mod special, a sindromului imunodeficiar dobândit. Virusul HIV este atât o boală infectocontagioasă, cât și o boală venerică, punându-se problema reținerii atât a acestor două infracțiuni, cât și a celei prevăzute de art. 354 C.pen.

În continuare, vom analiza posibilitatea reținerii concursului de infracțiuni între aceste 3 incriminări în condițiile în care, astfel cum titlul prezentei lucrări indică, o singură faptă (transmiterea virusului HIV de către persoană care știe că este infectată) pare a fi incriminată în 3 infracțiuni distincte.

III. IPOTEZE DE FAPT SUSCEPTIBILE DE O ÎNCADRARE JURIDICĂ SUB FORMA CONCURSULUI DE INFRAȚIUNI

1. Concursul de infracțiuni între zădărnicierea combaterii bolilor – art. 352 alin. (3) C.pen. și contaminarea venerică – art. 353 alin. (1) C.pen.

În cadrul prezentei secțiuni, vom analiza eventualul concurs între infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor, în varianta prevăzută de alin. (3), constând în „*transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală*” și infracțiunea de contaminare venerică, faptă care incriminează „*transmiterea unei boli venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală*”. Bineînțeles, există mai multe modalități de a analiza posibilitatea reținerii concursului de infracțiuni în această ipoteză, însă în prezentul demers ne vom limita asupra analizei posibilității reținerii unui concurs real, respectiv a unui concurs ideal de infracțiuni.

Consider că reținerea unui concurs real de infracțiuni nu ridică probleme, din moment ce, în configurația acestei pluralități, infracțiunile au fost săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele. De pildă, transmiterea de către o persoană (X) a unei boli infectocontagioase (de pildă, tuse convulsivă) unei persoane (V), prin acțiunea de a tuși în fața acesteia, nefolosind un șervețel și împrăștiind stropi ce conțin secreții nazale infectate, în condițiile în care X cunoaște că suferă de această boală, urmărind astfel infectarea lui V cu agentul patogen, va întruni elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 352 alin. (3) C.pen.. Dacă, printr-o acțiune distinctă, X transmite lui W o boală venerică (de exemplu, transmite virusul HPV), în contextul întreținerii unui raport sexual consimțit, X cunoscând că suferă de această boală, urmărind infectarea lui W cu acest virus, se va reține infracțiunea de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen.. Cele două infracțiuni se vor reține în concurs real în sarcina lui X, acestea fiind săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele.

În privința reținerii unui concurs ideal de infracțiuni, ar trebui făcută o distincție între urmările imediate rezultate în urma săvârșirii elementelor materiale ale infracțiunilor. Astfel, vom face distincția dacă ceea ce s-a transmis este o singură boală, boală care prin ipoteză este una atât infectocontagioasă, cât și venerică sau dacă prin aceeași acțiune s-au transmis două (sau mai multe) boli, dintre care una venerică și una infectocontagioasă. În cea de-a doua ipoteză, consider că se va impune reținerea ambelor infracțiuni motivat de rațiunea că persoana vătămată a suferit o infectare atât cu o boală infectocontagioasă respiratorie, cât și

cu o boală venerică. În prima ipoteză însă, situația este una mai delicată, însă având la bază rațiunile care au stat la baza incriminării acestor infracțiuni în cascadă, se va impune numai reținerea infracțiunii de contaminare venerică. De exemplu, dacă printr-un raport sexual se transmite persoanei vătămate atât boala infectocontagioasă de tuse convulsivă, cât și boala venerică de HPV, se va reține un concurs ideal între infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3) C.pen. și infracțiunea de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen.. Dacă însă prin același raport sexual se transmite o boală venerică care, de altfel, este și o boală infectocontagioasă (de pildă, sifilis), considerăm că se va impune numai reținerea infracțiunii de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen.

În mod întemeiat, doctrina²² și-a exprimat reținerea cu privire la oportunitatea incriminării distincte a acestor două infracțiuni și, totodată, cu privire la regimul sancționator prevăzut de legiuitor: *„Dacă incriminarea are un caracter general, pentru că se referă la transmiterea oricărei boli infectocontagioase, ce rost mai are incriminarea separată a celor două boli infectocontagioase menționate (art. 353 și 354 Cod penal)? De ce contaminarea cu rujeolă, care s-ar încadra în textul nou introdus, ar fi mai gravă (închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi conform art. 352 alin. 3 Cod penal) decât, spre exemplu, contaminarea cu o boală venerică precum sifilisul, și ea infectocontagioasă (închisoare de la 6 luni la 3 ani sau amendă). Oare nu era mai normal ca noua incriminare, care se referă la bolile infectocontagioase, în general, să preia, eventual cu o marjă de sancționare mai largă, și cele două infracțiuni preexistente, care trebuiau abrogate. Sau, nu era și mai bine, ca legiuitorul delegat să nu fi introdus această nouă incriminare care, se regăsește, oricum, cel puțin parțial, în textul mai generos de la alineatul anterior. Pentru că, în mod firesc, „transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală” reprezintă o modalitate concretă, printre multe altele, de „nerespectare a măsurilor privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, dacă fapta a avut ca urmare răspândirea unei asemenea boli”.*

Discuția poate fi extinsă, punându-se problema încadrării juridice în ipoteza în care printr-un raport sexual consimțit se transmit mai multe boli, dintre care unele infectocontagioase, iar altele venerice. În această ipoteză, consider că se vor reține două infracțiuni distincte în concurs ideal, asemeni ipotezei inițiale în care s-a transmis o singură boală infectocontagioasă și o singură boală venerică. Bineînțeles, îmi rezerv părerea cu privire această opțiune a legiuitorului. Consider că ar fi indicată existența unei variante agravate a infracțiunii în care să se prevadă transmiterea a două sau mai multor boli (după caz, venerice sau infectocontagioase) în condițiile în care este cu mult diferită situația în care se transmite o singură boală venerică (de exemplu, HPV) față de ipoteza transmiterii a mai multor astfel de boli (de exemplu, HPV, sifilis, herpes genital, gonoree). Reținerea unei singure infracțiuni având aceleași limite de pedeapsă în această ipoteză este nejustificată. Desigur, aceste elemente vor fi luate în considerare de instanță în momentul individualizării, însă prevederea de către legiuitor a unei astfel de variante agravate consider că ar fi oportună.

---

²² A se vedea V. Cioclej, op.cit., p. 7.

2. Concursul de infracțiuni între zădărnicierea combaterii bolilor – art. 352 alin. (3) C.pen. și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA – art. 354 C.pen.

În cadrul prezentei secțiuni vom analiza eventualul concurs de infracțiuni între infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor, în varianta prevăzută de alin. (3), constând în *„transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală”* și infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen. constând în *„transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA - de către o persoană care știe că suferă de această boală”*, iar ulterior vom analiza ipoteza concursului cu varianta agravată prevăzută de alin. (2) al art. 354 C.pen. constând în *„transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)”*.

Și de această dată vom analiza în mod distinct posibilitatea reținerii unui concurs real, respectiv reținerea unui concurs ideal de infracțiuni. În privința reținerii concursului real, consider că, de asemenea, că nu există probleme. De exemplu, transmiterea de către o persoană (Y) a unei boli infectocontagioase (de pildă, tuse convulsivă) unei persoane (T), prin acțiunea de a strănuta în fața acesteia, nefolosind un șervețel și împrăștiind stropi ce conțin secreții nazale infectate, în condițiile în care Y cunoaște că suferă de această boală, urmărind astfel infectarea lui T cu agentul patogen, va întruni elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 352 alin. (3) C.pen.. Dacă, printr-o acțiune distinctă, Y transmite lui U virusul HIV (indiferent prin ce mijloace, de pildă prin raport sexual), Y cunoscând că suferă de această boală, urmărind infectarea lui U cu acest virus, se va reține infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen.. Cele două infracțiuni se vor reține în concurs real în sarcina lui Y, acestea fiind săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele.

În privința reținerii concursului ideal, la bază există aceleași impedimente: virusul HIV concretizat în boala SIDA este o infecție contagioasă, putând fi încadrată pe ipoteza infracțiunii prevăzute de art. 352 alin. (3) C.pen.. În același timp, trebuie să observăm că legiuitorul a dorit incriminarea transmiterii acestui virus într-un text de lege distinct, aspect pe care îl îmbrățișez tocmai din cauza efectelor, din păcate, letale pe care acest virus le are asupra persoanei, în prezent neexistând tratament care să ducă la vindecare, ci numai tratament care să provoace încetinirea multiplicării virusului și menținerea imunității în limitele normale. Consider că în ipoteza în care se transmite prin același raport sexual virusul HIV în mod exclusiv, încadrarea corectă ar fi cea dedicată în mod special, anume art. 354 alin. (1).

În lumina celor discutate anterior, în ipoteza în care, pe lângă virusul HIV se transmite prin același raport sexual și o altă boală infectocontagioasă (dar care nu este și venerică), o încadrare corectă ar fi cea a concursului (ideal) între zădărnicierea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3) C.pen. și infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen.

O ipoteză aparte privește reținerea variantei agravate prevăzute de alin. (2) al art. 354 C.pen. constând în *„transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)”* în concurs ideal cu zădărnicierea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3) C.pen.. Discuția trebuie să

pornească, pe de o parte, de la ceea ce face specială această formă agravată, anume că transmiterea virusului HIV se face de către o altă persoană decât cea care știe că este infectat cu acest virus și, pe de altă parte, că alin. (3) al art. 352 C.pen. incriminează transmiterea bolii infectocontagioase de către cel care știe că suferă de această boală. Astfel, având în vedere că, în cazul transmiterii virusului HIV, transmiterea trebuie să se facă de către o altă persoană decât cea infectată, iar în cazul zădărnirii combaterii bolilor transmiterea bolii infectocontagioase trebuie să se facă de către cel care știe că suferă de această boală, se ridică întrebarea: se poate ca același subiect activ să comită prin aceeași acțiune elementul material al ambelor infracțiuni? Consider că, de principiu, nu s-ar putea reține un concurs ideal în această situație tocmai motivat de argumentul că, pentru reținerea acestuia este nevoie ca aceeași persoană (același subiect activ) să realizeze conținutul a două infracțiuni printr-o singură acțiune, iar în ipoteza în care, de pildă, o persoană prin strănut transmite unei alteia tuse convulsivă, iar ulterior prin folosirea unor ace infectate cu virusul HIV de către altcineva (deși cunoștea că sunt infectate), se ridică întrebarea dacă ne mai aflăm în prezența unei acțiuni unice prin care s-au transmis ambii agenți patogeni, deci în prezența unui concurs ideal. Există posibilitatea reținerii concursului ideal în ipoteza în care boala infectocontagioasă se poate transmite de persoana care suferă de aceasta prin aceleași modalități prin care virusul HIV poate fi transmis (contact cu lichidele seminale sau sângele infectat aparținând altcuiva). De exemplu, s-ar putea subscrie acestei ipoteze situația faptică în care, într-o procedură de transfuzie de sânge, asistentul medical cunoaște că sângele (aparținând unui donator terț) pe care urmează să îl transfuzeze este infectat cu virusul HIV și adăugă în recipientul ce conține sângele infectat cu virusul HIV o cantitate din propriul sânge infectat cu virusul hepatic viral, administrând pacientului acest sânge infectat cu ambele virusuri (prin ipoteză donatorul și asistentul având aceeași grupă sanguină, altfel producându-se coagularea sângelui și punându-se și problema reținerii unei tentative de omor sau, după caz, a unei infracțiuni de omor).

3. Concursul de infracțiuni între contaminarea venerică – art. 353 alin. (1) C.pen. și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA – art. 354 C.pen.

În cadrul prezentei secțiuni vom analiza eventualul concurs de infracțiuni între infracțiunea de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen. constând în *„transmiterea unei boli venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală”* și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA prevăzută de art. 354 C.pen. constând în *„transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA - de către o persoană care știe că suferă de această boală”*, iar ulterior vom analiza ipoteza concursului cu varianta agravată prevăzută de alin. (2) al art. 354 C.pen. constând în *„transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)”*.

De asemenea, și în această ipoteză de lucru vom analiza în mod distinct posibilitatea reținerii unui concurs real, respectiv reținerea unui concurs ideal de infracțiuni. În privința reținerii concursului real, consider că, de asemenea, că nu există impedimente. De exemplu, transmiterea de către o persoană (Z) a unei boli venerice (de pildă, sifilis) unei persoane (V), prin intermediul unui raport sexual consimțit, în condițiile în care Z cunoaște că suferă de această boală, urmărind astfel infectarea lui T cu agentul patogen, va întruni elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 353 alin. (1) C.pen.. Dacă, printr-o acțiune

distinctă, Z transmite lui W virusul HIV (indiferent prin ce mijloace, de pildă prin raport sexual), Y cunoscând că suferă de această boală, urmărind infectarea lui W cu acest virus, se va reține infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen.. Cele două infracțiuni se vor reține în concurs real în sarcina lui Z, acestea fiind săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele.

În privința reținerii concursului ideal, impedimentul constă în aceea că virusul HIV concretizat în boala SIDA este o boală venerică, putând fi încadrată pe ipoteza infracțiunii prevăzute de art. 353 alin. (1) C.pen.. În același timp, trebuie să observăm, asemănător analizei în raport cu infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor, că legiuitorul a dorit incriminarea transmiterii acestui virus într-un text de lege distinct. Consider, astfel, că în ipoteza în care se transmite prin același raport sexual virusul HIV în mod exclusiv, încadrarea corectă ar fi cea dedicată în mod special, anume art. 354 alin. (1).

În ipoteza în care, pe lângă virusul HIV se transmite prin același raport sexual și o altă boală venerică (de exemplu, sifilis), o încadrare corectă ar fi cea a concursului (ideal) între infracțiunea de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen. și infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen.

Reiterând analiza anterioară privind reținerea variantei agravate prevăzute de alin. (2) al art. 354 C.pen. constând în „*transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)*” în concurs ideal, observăm că și de această dată analiza pornește de la constatarea că transmiterea virusului HIV se face de către o altă persoană decât cea care știe că este infectat cu acest virus și, pe de altă parte, că alin. (1) al art. 353 C.pen. incriminează transmiterea bolii venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către cel care știe că suferă de această boală. Astfel, de asemenea, în cazul transmiterii virusului HIV, transmiterea acestuia trebuie să se facă de către o altă persoană decât cea infectată, iar în cazul contaminării venerice transmiterea bolii venerice trebuie să se facă de către cel care știe că suferă de această boală. Diferențele față de ipoteza anterioară privind zădărnicierea combaterii bolilor sunt legate de aceea că, de această dată, legiuitorul a prevăzut restrictiv mijloacele incriminate de transmitere a bolilor venerice (anume prin raport sexual sau alte acte sexuale), iar, pe de altă parte, suntem într-o ipoteză de transmitere *de plano* comună a celor doi agenți patogeni. Atât virusul HIV, cât și agenții patogeni care cauzează bolile venerice au un mijloc comun de transmitere, acela reprezentat de contactul sexual ce presupune contactul cu sângele infectat sau cu lichidele seminale (fluidele) infectate. În ipoteza cadrului general al bolilor infectocontagioase, puteau fi identificate ipoteze necomune de transmitere (de pildă, virusul HIV nu se transmite prin contactul cu saliva infectată, nici prin atingeri, tuse sau strănut, în timp ce majoritatea bolilor infectocontagioase se transmit în această modalitate). Cu toate acestea, tocmai asemănarea adusă în discuție între bolile venerice și virusul HIV (și acesta cauzând o boală venerică, de altfel) face cu atât mai dificilă imaginarea unei situații în care să se transmită, prin aceeași acțiune (raport sexual sau alt act sexual), atât o boală venerică (de exemplu, sifilis) de către cel care suferă de această boală, cât și virusul HIV, însă acesta să fie transmis prin același raport sexual sau act sexual, dar de o altă persoană decât cea infectată. Consider că nu este posibilă reținerea unui concurs ideal în acest context, explicația fiind tocmai aceea că prin același raport sexual nu se poate transmite de aceeași persoană o boală de care suferă și, în același timp, să se transmită o boală de care nu suferă. În cazul zădărniciii combaterii

bolilor, mijloacele prin care se putea transmite boala infectocontagioasă puteau fi dintre cele mai diverse („*prin orice mijloace*”), fapt ce a permis închipuirea unor ipoteze în care să se permită transmiterea prin aceeași acțiune atât a unei boli de care subiectul activ nu suferă, cât și a uneia de care suferă.

4. Concursul de infracțiuni între zădărnicierea combaterii bolilor – art. 352 alin. (3) C.pen., contaminarea venerică – art. 353 alin. (1) C.pen. și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA – art. 354 C.pen.

În cadrul prezentei secțiuni vom analiza eventualul concurs de infracțiuni între infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor, în varianta prevăzută de alin. (3), constând în „*transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală*”, infracțiunea de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen. constând în „*transmiterea unei boli venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală*” și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA prevăzută de art. 354 C.pen. constând în „*transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA - de către o persoană care știe că suferă de această boală*”, iar ulterior vom analiza ipoteza concursului cu varianta agravată prevăzută de alin. (2) al art. 354 C.pen. constând în „*transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficiar dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)*”.

De asemenea, și în această ultimă ipoteză de lucru vom analiza în mod distinct posibilitatea reținerii unui concurs real, respectiv rețineria unui concurs ideal de infracțiuni. În privința reținerii concursului real, consider că, de asemenea, că nu există impedimente. De exemplu, transmiterea de către o persoană (X) a unei boli infectocontagioase (de pildă, tuse convulsivă) unei persoane (V), prin acțiunea de a tuși în fața acesteia, nefolosind un șervețel și împrăștiind stropi ce conțin secreții nazale infectate, în condițiile în care X cunoaște că suferă de această boală, urmărind astfel infectarea lui V cu agentul patogen, va întruni elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 352 alin. (3) C.pen.. Dacă, în plus, printr-o acțiune distinctă, X a transmis o boală venerică (de pildă, sifilis) unei alte persoane (V2), prin intermediul unui raport sexual consimțit, în condițiile în care X cunoaște că suferă de această boală, urmărind astfel infectarea lui V2 cu agentul patogen, va întruni elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 353 alin. (1) C.pen.. Dacă, de asemenea, printr-o acțiune distinctă, X transmite lui V3 virusul HIV (indiferent prin ce mijloace, de pildă prin raport sexual), X cunoscând că suferă de această boală, urmărind infectarea lui V3 cu acest virus, se va reține infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen.. Cele trei infracțiuni se vor reține în concurs real în sarcina lui Z, acestea fiind săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele.

În privința reținerii concursului ideal, impedimentul constă în aceea că virusul HIV concretizat în boala SIDA este atât o boală infectocontagioasă, putând fi încadrată transmiterea acestui virus pe textul incriminator al art. 352 alin. (3) C.pen., cât și o boală venerică, putând fi încadrată pe ipoteza infracțiunii prevăzute de art. 353 alin. (1) C.pen.. De asemenea, legiuitorul a incriminat transmiterea virusului HIV și a bolilor infectocontagioase prin orice mijloace, iar numai în ipoteza transmiterii unei boli venerice legiuitorul a ales să incrimineze transmiterea acesteia numai printr-un raport sexual sau a unui act sexual

(aceasta în condițiile în care nu este exclusă transmiterea unei boli venerice și prin alte mijloace, de exemplu, prin contact cu sângele infectat sau prin contact cu fluidele seminale contaminate). Astfel, se creează premisele ca, prin aceeași faptă, de transmitere cu intenție a virusului HIV printr-un raport sexual sau a unui act sexual, de către o persoană care știe că este infectată cu acest virus, să se rețină trei infracțiuni distincte în concurs ideal. În același timp, trebuie să observăm că, asemănător ipotezelor analizate anterior, prin incriminarea distinctă a transmiterii virusul HIV, legiuitorul a dorit ca încadrarea să fie una unică, cea dedicată în mod special, anume art. 354 alin. (1) C.pen.

Desigur, în ipoteza în care, pe lângă virusul HIV se transmite prin același raport sexual o boală infectocontagioasă (de exemplu, tuse convulsivă), precum și o altă boală venerică (de exemplu, sifilis), o încadrare corectă ar fi cea a concursului (ideal) între infracțiunea zădărnicierea combaterii bolilor, în varianta prevăzută de art. 352 alin. (3), contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen. și infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficientar dobândit prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen..

În ceea ce privește reținerea variantei agravate prevăzute de alin. (2) al art. 354 C.pen., constând în „*transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficientar dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)*” în concurs ideal cu celelalte două infracțiuni analizate, sunt de părere că, astfel cum am analizat anterior, este posibilă, de principiu, în cazul infracțiunii de zădărnicierea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3), însă este aproape imposibil de imaginat o astfel de ipoteză și în privința infracțiunii de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen.

În contextul transmiterii prin aceeași acțiune, printr-un raport sexual a mai multor boli infectocontagioase, a mai multor boli venerice, precum și a virusului HIV, soluția ar fi aceea a reținerii unui concurs ideal de infracțiuni între acestea, nefiind influențată unitatea de infracțiune a fiecărei infracțiuni în parte. Astfel, deși se vor transmite mai multe boli infectocontagioase, încadrarea va avea în vedere o singură infracțiune de zădărnicierea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3) C.pen., asemeni cum, în ipoteza transmiterii mai multor boli venerice prin același raport sexual, încadrarea va avea în vedere o singură infracțiune de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen..

O analiză interesantă privește transmiterea, prin același raport sexual sau prin raporturi sexuale diferite, a mai multor tulpini ale virusului HIV. În prezent, sunt recunoscute două tipuri principale de virus HIV: HIV tip 1, respectiv HIV tip 2. Astfel, „*diferența între HIV 1 și HIV 2 se referă atât la localizarea și modul de acțiune la nivelul organismului, cât și la transmitere. Diagnosticarea și tratamentul acordat fiecărui tip în parte de HIV este diferit*”²³.

Consider că indiferent dacă transmiterea diferitelor tipuri ale virusului HIV s-a realizat printr-un singur raport sexual sau prin raporturi sexuale diferite între aceleași persoane, încadrarea juridică ar trebui să fie unică, în sensul reținerii unei singure infracțiuni prevăzute de art. 354 alin. (1). Desigur, infectarea cu ambele tipuri (HIV 1 și HIV 2) prezintă o importanță ridicată în ceea ce privește condițiile de ținere sub control a evoluției bolii, având în vedere modul diferit în care cele două tipuri acționează asupra organismului și tratamentul diferit. Cu toate acestea, textul de lege nefăcând nicio distincție, modul în care acesta ar trebui aplicat în acest context este acela de a considera infracțiune numai conduita inițială, infectarea cu primul/prima tip/tulpină, iar infectarea cu cel de-al doilea/de-a doua

²³ A se vedea Virusul HIV și Sindromul Imunodeficientei Umane Dobândite: <https://www.drmax.ro/articole/infectia-cu-HIV-cauze-simptome-tratament>.

tip/tulpină să fie considerată faptă putativă. Argumentul pentru care consider că suntem în prezența unei fapte putative este acela că transmiterea virusului a avut loc anterior, chiar și sub forma unei tulpini diferite, iar transmiterea unei alte tulpini nu e de natură să determine transmiterea unui alt virus, ci a aceluiași, însă sub o nouă configurație biologică. De altfel, concluzia poate fi mai evidentă în raport cu alți agenți patogeni, în cazul cărora există zeci sau chiar sute de tulpini, iar reținerea a unei infracțiuni de fiecare dată când se transmite o nouă tulpină (persoana fiind deja infectată cu virusul respectiv) nu ar fi de natură să servească textelor de lege. În aceeași ordine de idei, în doctrină²⁴, în privința infracțiunii de contaminare venerică s-a apreciat că „*subiectul activ al infracțiunii este circumstanțiat, autorul faptei fiind persoana care suferă de o boală venerică. Subiectul pasiv este la rândul lui circumstanțiat, în sensul că trebuie să fi e o persoană care nu suferă de aceeași boală venerică pe care o are autorul faptei. În caz contrar, nu va exista infracțiune, deoarece nu poate avea loc o transmitere a bolii (din moment ce ea preexistă). Teoretic, poate exista ipoteza în care ambii parteneri să sufere de boli venerice diferite, pe care să și le transmită reciproc. În acest caz, cei doi ar fi , în același timp, subiect activ și subiect pasiv al infracțiunii*”. Deși această poziție doctrinară a fost exprimată cu privire la infracțiunea de contaminare venerică prevăzută de art. 353 C.pen., constatarea poate fi extinsă și în privința infracțiunii prevăzute de art. 354 C.pen.. Astfel, în ipoteza în care subiectul pasiv este deja infectat cu virusul HIV, iar ulterior este infectat cu o altă tulpină a aceluiași virus, nu va exista infracțiune deoarece nu suntem în prezența unei transmiteri a virusului, acesta preexistând.

IV. ÎNTREBĂRI (RETORICE?) PUNCTUALE

1. Ne bis in idem – principiu ignorat (intenționat) de legiuitor?

Am remarcat pe parcursul prezentei lucrări că, în nenumărate rânduri, s-a pus problema unor incriminări distincte susceptibile de a reprezenta încadrarea juridică a unei singure fapte penale. În mod corect s-a reținut în doctrină că „*principiul ne bis in idem este prevăzut și de art. 4 al Protocolului nr. 7 la CEDO și art. 50 din Cartă în scopul de a interzice reluarea procedurilor penale ce au fost închise printr-o hotărâre judecătorească definitivă (CtEDO, Gradinger c. Austriei, hotărârea din 23 octombrie 1995, parag. 53). Noul Cod de procedură penală nu se limitează la a reglementa numai dreptul de a nu fi condamnat de două ori pentru aceeași faptă, ci se referă și la dreptul de a nu fi urmărit penal sau judecat de două ori pentru aceeași faptă. Așadar, art. 6 C.proc.pen conține trei garanții distincte și prevede că nicio persoană nu va fi (i) urmărită penal, (ii) judecată, (iii) pedepsită pentru aceeași infracțiune (CtEDO, Nikitin c. Rusiei, hotărârea din 20 iulie 2004, parag. 36; CtEDO, Sergey Zolotukhin c. Rusiei, hotărârea din 7 iunie 2007, parag. 34)*”²⁵.

Astfel, consider că principiul vizează și ipoteza în care, pentru aceeași conduită infracțională se creează premisele reținerii mai multor infracțiuni, nefiind în ipoteza unui concurs ideal. Ipoteza concursului ideal se subsumează contextelor în care, astfel cum am analizat anterior, se impune reținerea a două sau a tuturor celor trei infracțiuni analizate în prezenta lucrare, însă având la bază transmiterea printr-un unic raport sexual a cel puțin trei

²⁴ A se vedea V. Cioclei/L. Lefterache, op. cit., pp. 771-772.

²⁵ A se vedea M. Udrioiu, Ne bis in idem și dreptul la apărare în Noul Cod de procedură penală, disponibil pe <https://www.legalis.ro/2015/06/18/ne-bis-in-idem-si-dreptul-la-aparare-in-noul-cod-de-procedura-penala/>.

agenți patogeni diferiți, dintre care cel puțin unul din categoria celor care duc la dobândirea unei boli infectocontagioase, cel puțin unul din categoria celor care duc la dobândirea unei boli venerice și, de asemenea, cu această ocazie să se transmită și virusul HIV. Într-o astfel de ipoteză, consider că nu se pune problema încălcării principiului *ne bis in idem*. Cu toate acestea, principiul ar fi încălcat în cazul în care am considera că pentru transmiterea virusului HIV prin intermediul unui raport sexual de către o persoană care știe că este infectată s-ar impune reținerea, pe lângă a infracțiunii de transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA – prevăzută de art. 354 C.pen. și reținerea atât a infracțiunii de zădărnicierea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3) C.pen., având în vedere că acest virus se încadrează în marea familie a bolilor infectocontagioase, cât și infracțiunea de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen., având în vedere că, de asemenea, acest virus este susceptibil de a se încadra în familia bolilor venerice. În această ipoteză, sunt de părere că s-ar încălca în mod evident principiul *ne bis in idem* deoarece, printr-o singură acțiune, având la bază aceleași împrejurări de comitere și aceeași urmare (transmiterea virusului HIV) nu se creează premisele unui concurs (ideal) de infracțiuni. Conform art. 38 alin. (2) C.pen., „*există concurs formal de infracțiuni când o acțiune sau o inacțiune săvârșită de o persoană, din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conținutul mai multor infracțiuni*”. În ipoteza de lucru analizată, într-adevăr, se creează conținutul mai multor infracțiuni, însă nu din cauza împrejurărilor în care a avut loc acțiunea (acestea fiind identice) și nici a urmării pe care a produs-o (acesta fiind unică, însă susceptibilă de a fi încadrată pe multiple texte de lege), ci, am putea afirma, din pricina modului defectuos în care legiuitorul a gândit toate aceste incriminări.

Consider că un articol unic în care să se incrimineze în varianta tip transmiterea unui agent patogen ce cauzează o boală infectocontagioasă, alta decât o boală venerică sau virusul HIV, de către o persoană care știe că este infectată, ar exclude toate aceste probleme de încadrare juridică. Într-o altă variantă (cel mai probabil agravată, ținând cont de limitele speciale de pedeapsă prevăzute de legiuitor în prezent), ar fi oportună incriminarea transmiterii unui agent patogen, altul decât virusul HIV, ce cauzează o boală venerică, de către o persoană care știe că este infectată cu respectivul agent patogen. În final, de asemenea cel mai probabil într-o variantă agravată, ar putea fi incriminată transmiterea virusului HIV de către o persoană care știe că este infectată cu acest virus.

Astfel, ar fi eliminate inadvertențele de ordin medical având în vedere că ceea ce se transmite în aceste cazuri este nu boala în sine, ci agentul patogen (virus, bacterie, parazit), boala apărând ulterior infectării. De asemenea, s-ar evita dubiul privind încadrarea juridică în cazul transmiterii virusului HIV, nemaexistând text legal care să permită o încadrare pe mai multe ipoteze, iar aceasta tocmai datorită excluderii exprese a acestui virus de sub incidența celorlalte variante.

2. Transmiterea unei boli venerice de către o altă persoană decât cea care știe că suferă de această boală - ipoteză neincriminată de legiuitor?

Analizând textul de lege care incriminează contaminarea venerică, anume art. 343 alin. (1) C.pen., observăm că acesta incriminează numai transmiterea unei boli venerice de către cel care știe că suferă de această boală: „*transmiterea unei boli venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă*”. Astfel, se ridică întrebarea:

este incriminată transmiterea unei boli venerice de către o altă persoană decât cea care știe că suferă de această boală, iar, în cazul în care răspunsul este pozitiv, care ar fi încadrarea juridică? Întrebarea capătă și mai multă legitimitate în condițiile în care, în cazul transmiterii sindromului imunodeficientar dobândit o asemenea ipoteză nu numai că este incriminată, ci este este incriminată mai grav, limitele de pedeapsă fiind mai mari. În concret, art. 354 alin. (1) C.pen. are următoarea configurație: „*transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficientar dobândit - SIDA - de către o persoană care știe că suferă de această boală se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani*”, iar alin. (2) al aceluiași articol prevede că „*transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficientar dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1) se pedepsește cu închisoarea de la 5 la 12 ani*”.

Motivele pentru care legiuitorul a ales să incrimineze mai grav transmiterea virusului HIV de către o altă persoană decât cea care știe că este infectată, astfel cum am afirmat și anterior în prezenta lucrare, nu îmi sunt foarte evidente. În orice caz, ceea ce este important în acest caz este că legiuitorul a ales să nu incrimineze deloc transmiterea unei boli venerice de către o altă persoană decât cea care este infectată.

Un alt aspect de criticat este acela că legiuitorul a ales să incrimineze numai transmiterea unei boli venerice prin raport sexual sau act sexual. Astfel, de principiu, dacă o persoană transmite bacteria ce cauzează boala sifilis unei alte persoane printr-o seringă infectată, fapta nu ar putea fi încadrată pe niciunul dintre cele trei texte legale analizate. Pe de o parte, nu am putea încadra fapta pe art. 352 alin. (3) tocmai pentru că am eluda textul de lege special care incriminează transmiterea unei boli venerice, îndreptându-ne spre o incriminare mai largă (boală infectocontagioasă). Legiuitorul a ales să incrimineze transmiterea unei boli venerice numai în aceste condiții (printr-un raport sexual sau alt act sexual și numai de către persoana infectată).

Cel mai probabil legiuitorului i-a „scăpat” faptul că este posibilă transmiterea unei boli venerice și altfel decât printr-un contact sexual și, deci, și de către o altă persoană decât cea infectată. Opțiunea legiuitorului de a incrimina transmiterea virusului HIV (boală venerică) prin orice mijloace, fără a se limita la existența unui raport sexual sau a unui act sexual, pare să confirme această scăpare, motivat de faptul că, în privința acestui virus a existat o campanie de informare la nivel internațional, insistându-se asupra ideii că transmisibilitatea nu este limitată la raporturi sau acte sexuale, ci și prin orice alte mijloace ce presupun un contact direct cu sângele infectat sau un contact direct cu fluidele seminale infectate. Consider că ar fi indicat ca legiuitorul să modifice textul de lege și să elimine condiționările legate de mijloacele de transmitere și, de asemenea, să prevadă, astfel cum a prevăzut în cazul art. 354 Cpen., și ipoteza transmiterii agentului patogen de către o altă persoană decât cea infectată.

Până la o eventuală modificare a textului de lege, sunt de părere că ne aflăm în fața unei fapte neincriminate. Deși legiuitorul a considerat mai gravă o astfel de ipoteză, observăm că în mod total izolat a dorit să o prevadă. Rațiunile nu sunt foarte clare, însă este cert că un astfel de vid legislativ nu este de preferat.

3. Sancționarea din culpă numai în ipoteza transmiterii sindromului imunodeficiar dobândit de către o altă persoană decât cea care știe că suferă de această boală – politică penală sau omisiune a legiuitorului?

Continuând analiza textului incriminator prevăzut de art. 354 C.pen., observăm că legiuitorul a ales să incrimineze forma de vinovăție a culpei numai într-o singură ipoteză, anume în cazul variantei agravate prevăzute de alin. (2), constând în transmiterea virusului HIV de către o altă persoană decât cea care știe că este infectată: „*când fapta prevăzută în alin. (2) a fost săvârșită din culpă, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani, iar dacă a cauzat moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani*”.

Această opțiune a legiuitorului ne determină să ridicăm următoarea întrebare: oare de ce a dorit acesta să incrimineze culpa numai în ipoteza în care virusul HIV este transmis de către o altă persoană decât cea infectată cu acest virus? Răspunsul poate fi intim legat de cel anterior, privind incriminarea mai gravă a transmiterii virusului HIV de către o altă persoană decât cea infectată. Imaginându-ne un exemplu care să se muleze pe această incriminare, observăm că, în situația în care X, având ocupația de frizer, folosește un instrument infectat cu HIV de la un client anterior (de exemplu, o lamă) și infectează astfel clientul Y, deși nu a urmărit sau a acceptat transmiterea virusului, ci doar a prevăzut acest rezultat, neacceptându-l și socotind fără temeii că el nu se va produce ori în situația în care nu a prevăzut rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să îl prevadă, va săvârși infracțiunea prevăzută de alin. (4) al art. 354 C.pen.. În contrast, dacă X este cel infectat și s-ar tăia pe el însuși cu lama respectivă, iar apoi ar infecta clientul Y prin folosirea lamei respective, prevăzând astfel rezultatul constând în transmiterea virusului HIV, dar socotind fără temeii că nu se va produce, X nu va putea răspunde penal în temeiul art. 354 C.pen., nefiind incriminată transmiterea din culpă a virusului de către cel care știe că este infectat.

Consider că politica penală a legiuitorului de a incrimina din culpă transmiterea virusului HIV nu este una lipsită de rațiune, având în vedere consecințele grave pe care o astfel de infecție le produce asupra sănătății persoanei infectate. Cu toate acestea, ceea ce pare a fi nu tocmai oportună este incriminarea din culpă numai în ipoteza în care transmiterea virusului se face de către o altă persoană decât cea infectată.

V. CONCLUZII

Ceea ce a rezultat din analiza celor trei infracțiuni (zădărnicierea combaterii bolilor, contaminarea venerică și transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit) este că legiuitorul a ales să incrimineze, pe rând, transmiterea unei boli infectocontagioase, a unei boli venerice și, în mod special, a sindromului imunodeficiar dobândit. Virusul HIV este atât o boală infectocontagioasă, cât și o boală venerică, motiv pentru care am ridicat problema reținerii atât a acestor două infracțiuni, cât și a celei prevăzute de art. 354 C.pen.

În privința reținerii unui concurs real între infracțiunile în discuție, am constatat că nu au existat impedimente, din moment ce, în configurația acestei pluralități, infracțiunile au fost săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele.

În privința reținerii concursului ideal, impedimentul a constat tocmai în aceea că virusul HIV concretizat în boala SIDA este atât o boală infectocontagioasă, putând fi încadrată transmiterea acestui virus pe textul incriminator al art. 352 alin. (3) C.pen., cât și o boală

venerică, putând fi încadrată pe ipoteza infracțiunii prevăzute de art. 353 alin. (1) C.pen.. De asemenea, legiuitorul a incriminat transmiterea virusului HIV și a bolilor infectocontagioase prin orice mijloace, iar numai în ipoteza transmiterii unei boli venerice legiuitorul a ales să incrimineze transmiterea acesteia numai printr-un raport sexual sau a unui act sexual (aceasta în condițiile în care nu este exclusă transmiterea unei boli venerice și prin alte mijloace, de exemplu, prin contact cu sângele infectat sau prin contact cu fluidele seminale contaminate). Astfel, s-au creat premisele ca, prin aceeași faptă, de transmitere cu intenție a virusului HIV printr-un raport sexual sau a unui act sexual, de către o persoană care știe că este infectată cu acest virus, să se rețină trei infracțiuni distincte în concurs ideal. În același timp, a trebuit să observăm că, prin incriminarea distinctă a transmiterii virusul HIV, legiuitorul a dorit ca încadrarea să fie una unică, cea dedicată în mod special, anume art. 354 alin. (1) C.pen.. Desigur, în ipoteza în care, pe lângă virusul HIV se transmite prin același raport sexual o boală infectocontagioasă (de exemplu, tuse convulsivă), precum și o altă boală venerică (de exemplu, sifilis), o încadrare corectă ar fi cea a concursului (ideal) între infracțiunea zădărnirea combaterii bolilor, în varianta prevăzută de art. 352 alin. (3), contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen. și infracțiunea de transmiterea sindromului imunodeficient dobândit prevăzută de art. 354 alin. (1) C.pen..

În ceea ce privește reținerea variantei agravate prevăzute de alin. (2) al art. 354 C.pen., constând în „*transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficient dobândit - SIDA - de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin. (1)*” în concurs ideal cu celelalte două infracțiuni analizate, am concluzionat că este posibilă, de principiu, în cazul infracțiunii de zădărnirea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3), însă este aproape imposibil de imaginat o astfel de ipoteză și în privința infracțiunii de contaminare venerică prevăzută de art. 353 alin. (1) C.pen.

În contextul transmiterii prin aceeași acțiune, printr-un raport sexual a mai multor boli infectocontagioase, a mai multor boli venerice, precum și a virusului HIV, soluția spre care am înclinat a fost aceea a reținerii unui concurs ideal de infracțiuni între acestea, nefiind influențată unitatea de infracțiune a fiecărei infracțiuni în parte. Astfel, deși se vor transmite mai multe boli infectocontagioase, încadrarea va avea în vedere o singură infracțiune de zădărnirea combaterii bolilor prevăzută de art. 352 alin. (3) C.pen., asemeni cum, în ipoteza transmiterii mai multor boli venerice prin același raport sexual, încadrarea va avea în vedere o singură infracțiune de contaminare venerică prevăzută de art. 353 allin. (1) C.pen..

O analiză interesantă a privit transmiterea, prin același raport sexual sau prin raporturi sexuale diferite, a mai multor tulpini ale virusului HIV. Am considerat că indiferent dacă transmiterea diferitelor tipuri ale virusului HIV s-a realizat printr-un singur raport sexual sau prin raporturi sexuale diferite între aceleași persoane, încadrarea juridică ar trebui să fie unică, în sensul reținerii unei singure infracțiuni prevăzute de art. 354 alin. (1). Textul de lege nefăcând nicio distincție, modul în care acesta ar trebui aplicat în acest context este acela de a considera infracțiune numai conduita inițială, infectarea cu primul tip/prima tulpină, iar infectarea cu cel de-al doilea tip/tulpină să fie considerată faptă putativă. Argumentul pentru care am considerat că suntem în prezența unei fapte putative este acela că transmiterea virusului a avut loc anterior, chiar și sub forma unei tulpini diferite, iar transmiterea unei alte tulpini nu e de natură să determine transmiterea unui alt virus, ci a aceluiași, însă sub o nouă configurație biologică. De altfel, concluzia poate fi mai evidentă în raport cu alți agenți patogeni, în cazul cărora există zeci sau chiar sute de tulpini, iar reținerea a unei infracțiuni de fiecare dată când se transmite o nouă tulpină (persoana fiind deja infectată cu virusul

respectiv) nu ar fi de natură să servească textelor de lege.

În continuare, analizând textul de lege care incriminează contaminarea venerică, anume art. 343 alin. (1) C.pen., am observat că acesta incriminează numai transmiterea unei boli venerice de către cel care știe că suferă de această boală, în condițiile în care, în privința transmiterii sindromului imunodeficitar dobândit o asemenea ipoteză nu numai că este incriminată, ci este este incriminată mai grav, limitele de pedeapsă fiind mai mari. Astfel, am concluzionat că, până la o eventuală modificare a textului de lege, ne aflăm în fața unei fapte neincriminate. Deși legiuitorul a considerat mai gravă o astfel de ipoteză, observăm că în mod total izolat a dorit să o prevadă.

Continuând analiza textului incriminator prevăzut de art. 354 C.pen., am concluzionat că legiuitorul a ales să incrimineze forma de vinovăție a culpei numai într-o singură ipoteză, anume în cazul variantei agravate prevăzute de alin. (2) a art. 354 C.pen., constând în transmiterea virusului HIV de către o altă persoană decât cea care știe că este infectată.